

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидата психологічних наук, доцента,
доцента кафедри психології**

Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Шеленкової Наталії Леонідівни

на дисертаційну роботу Поліщук Олени Романівни

«Формування соціально-психологічної готовності старшокласників

до вступу до закладів вищої освіти»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

зі спеціальності 231 Соціальна робота

Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року, такі як забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж життя для всіх, є орієнтирами для розроблення проєктів прогностичних і програмних документів, проєктів нормативно-правових актів з метою забезпечення збалансованості економічного, соціального та екологічного вимірів сталого розвитку країни. Відтак, є необхідність підвищення компетентності професійної діяльності педагогічних працівників, які спрямовані на опанування сучасних технологій профорієнтаційної роботи та кар'єрного консультування, напрями діяльності соціальних працівників, соціальних педагогів та психологів у сфері профорієнтаційної роботи.

Зважаючи на вищевикладене, а також беручи до уваги запити суспільства та замовлення держави на становлення випускника школи як суб'єкта професійного самовизначення, який готовий до самостійного, обґрунтованого вибору професійної діяльності (професії), актуальність дисертаційної роботи Поліщук О.Р. не викликає сумнівів та заперечень.

Важливість та затребуваність дослідження обумовлюється і тим, що тема дисертації є складовою наукової теми кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи «Актуальні проблеми соціально-педагогічної теорії та практики» (державний реєстраційний номер 0111U007547) Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини; держбюджетної теми «Соціально-психологічна реабілітація дітей та молоді з особливими освітніми потребами засобами інклюзивного туризму» (державний реєстраційний номер: 0119U103978) Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Обґрунтованою і логічною є структура дисертації, яка презентована вступом, трьома розділами, висновками до розділів, ґрунтовними загальними

висновками, списком використаних джерел, змістовними додатками, що відповідає вимогам щодо дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Зміст кожного розділу підпорядковано меті та завданням дослідження, а підсумком є наукові висновки.

Дисертантка на достатньому науковому рівні обґрунтувала вибір теми, її актуальність, визначила мету, завдання, об'єкт, предмет, аргументувала використання обраних методів дослідження.

Авторка поставила перед собою мету – на основі аналізу теорії та практики соціальної роботи розробити та експериментально перевірити програму формування соціально-психологічної готовності старшокласників до вступу до закладів вищої освіти.

Відповідно вперше обґрунтовано теоретичні засади соціально-психологічної готовності старшокласників до вступу до закладів вищої освіти, уточнено і конкретизовано зміст понять «готовність», «соціально-психологічна готовність старшокласників до професійного вибору», «формування соціально-психологічної готовності старшокласників до професійного вибору».

Відзначимо інноваційність авторської структурно-функціональної моделі формування у старшокласників соціально-психологічної готовності до вступу до ЗВО, що включає цільовий, теоретико-методологічний, організаційно-змістовний, оцінювально-результативний блоки, у яких містяться особистісно-цільовий, інформаційно-гностичний, рефлексивно-оцінюючий компоненти, та критерії: мотиваційно-цільовий, інформаційно-пізнавальний, когнітивний, показники та рівні.

Досить вагомим результатом дисертаційного дослідження є розробка та апробація програми формування соціально-психологічної готовності старшокласників до вступу до закладів вищої освіти, мета якої – формування соціально-психологічної готовності до самостійного і свідомого вибору професії, надання психологічної допомоги в професійному та особистісному самовизначенні та самопізнанні старшокласників.

Не викликає сумніву і практичне значення одержаних результатів. Основні положення, викладені в дисертації, можуть використовуватися соціальними працівниками закладів соціальної сфери, соціальними педагогами, психологами, педагогами загальноосвітніх шкіл, батьками під час реалізації професійної орієнтації старшокласників, з метою прогнозування і попередження можливих ускладнень до умов вступу до закладів вищої освіти; науково-педагогічними працівниками у процесі викладання навчальних дисциплін

«Психологічні основи профорієнтації», «Основи профорієнтаційної роботи», «Психологія професійної кар'єри», «Соціальна політика», «Чинники успішного працевлаштування за фахом», «Соціально-психологічні аспекти спілкування в професійній діяльності».

Позитивно оцінюючи в загальному дисертаційне дослідження О.Р. Поліщук, необхідно зупинитися на моментах, які носять рекомендаційний та дискусійний характер:

1. Понятійно-термінологічне поле досліджуваної проблеми досить вичерпно розкрито у 1 розділі дисертаційного дослідження. Але, на наш погляд, термін «soft skills» теж потребує детальнішого роз'яснення, поряд з переліком їх типів у підрозділі 1.1.

2. Дисертантка у підрозділі 1.2. розглядає питання проблеми професійного вибору в теорії і практиці, при цьому, на нашу думку, досить ґрунтовно це поняття розкривається у підрозділі 1.1., що відображено на сторінках 31- 45 дисертаційного дослідження.

3. Для забезпечення логіки викладу у підрозділі 1.1. варто розглянути процес професійного самовизначення особистості, а проблему професійного вибору – відповідно у підрозділі 1.2, адже «професійний вибір особистості є однією із граней самовизначення в цілому, зокрема і професійного» (стор.55 дисертаційного дослідження).

4. Доцільним у дисертації було б, на нашу думку, встановлення кореляційних зв'язків показників вибору професії з індивідуально-типологічними та особистісними особливостями старшокласників.

5. В авторській програмі формування соціально-психологічної готовності старшокласників до вступу до закладів вищої освіти (підрозділ 3.1., табл. 3.1.) радимо зробити уточнення опису, а саме: тривалість кожного заняття та програми в цілому, періодичність та систематичність занять тощо.

Варто зазначити, що зроблені зауваження суттєво не знижують наукової і практичної цінності здійсненого дослідження, яке є ґрунтовною працею, і характеризує Поліщук О.Р. як наполегливого і досить зрілого науковця, здатного осмислено підходити до дослідницьких завдань.

Аналіз дисертації та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дисертація Поліщук Олени Романівни «Формування соціально-психологічної готовності старшокласників до вступу до закладів вищої освіти» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагоме теоретичне і прикладне значення, заслуговує позитивної оцінки, відповідає

вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 р. (zareestrovano в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30023) та пп. 9–15 «Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України «Про присудження ступеня доктора філософії» від 6 березня 2019 р. № 167 (назва Постанови із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 608 від 09.06.2021; із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 979 від 21.10.2020, № 608 від 09.06.2021) і може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій раді зі спеціальності 231 Соціальна робота.

Рецензент –

доцент кафедри психології

Уманського державного педагогічного

університету імені Павла Тичини,

кандидат психологічних наук, доцент

Н. Л. Шеленкова

